

Кальченко С. М.*

ВИКОРИСТАННЯ АУДІОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО СЛУХУ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Стаття містить відомості про доцільність використання аудіоматеріалів на уроках англійської мови для розвитку фонематичного слуху учнів.

Прикметною ознакою сучасного етапу суспільного розвитку є зростання значущості англійської мови як мови міжнародного спілкування. Розвиток науки й техніки спонукає до модернізації процесу навчання, тим самим вимагаючи від освітніх закладів запровадження сучасних технологій, які за відсутністю іншомовного оточення стають конче необхідними.

Навчання з іноземної мови включає 4 види діяльності: читання, говоріння, письмо та аудіювання. Усіма цими видами діяльності необхідно оволодіти в комплексі, і тільки тоді можемо судити про рівень володіння іноземною мовою.

У даній статті зупинимось на одному з видів діяльності – аудіюванні.

Щоб розвивати навички, необхідні для розуміння живої мови, учнів треба знайомити з автентичними текстами, або тими, які звучать, як автентичні. Це можуть бути фрагменти художніх фільмів, телепередач, діалоги тощо.

Актуальність проблеми, піднятої у статті, полягає в тому, що в сучасних методиках викладання іноземних мов якраз і превають автентичні навчально-методичні комплекси, запропоновані видавництвами Великої Британії: «Oxford University Press», «Westley Longman» тощо. На матеріалах цих підручників і базуються програми навчання англійської мови, що націлюють учнів на навчання через комунікацію, більш природну ситуацію, а викладачів – на особисто орієнтований підхід до кожного учня. Ці підручники містять аудіоматеріали для аудіювання, що й відрізняє їх від інших навчальних посібників. Основне завдання вчителя – це правильно організувати подачу такого матеріалу й бажання використовувати його якомога частіше.

Проблемою використання аудіо- та відеотехнологій у навчальному процесі займалися у своїх наукових дослідженнях О.Зубченко, С.Ніколаєва, О.Тернопольський та інші.

У нашій країні використовуються спеціальні курси, а саме: «Get ready», «WOW», «Headway», «Streamline». Зміст указаних навчально-методичних матеріалів сприяє формуванню та розвитку комунікативної компетенції учнів, підвищенню мотивації до вивчення мови та є невичерпним джерелом навчального матеріалу.

Сучасні науковці розглядають використання аудіозапису як

* © Кальченко С. М.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

один із засобів розвитку іншомовної комунікативної компетенції, якій має свої труднощі й переваги. С. Ніколаєва у своїй праці описує різноманітні методи та прийоми, які використовуються в навчанні іноземної мови [6]. І. Лисовець досліджує проблему навчання аудіювання й усного мовлення [5]. Н. Пруссаков розкриває проблематику труднощів при навчанні аудіюванню тексту, що звучить іноземною мовою [7]. Багато праць присвячує використанню аудіоматеріалів С. Гапонова, у яких подає зразки аудіотекстів для навчання аудіювання, а також звертає увагу на розвиток особистості в процесі навчання [1; 2; 3]. І. Круківська розглядає вплив пісень та їх використання під час навчання іноземної мови [4].

Метою цієї статті є висвітлення питань, пов'язаних із використанням аудіодисків (компакт, СД) для розвитку фонематичного слуху учнів на уроках англійської мови і труднощами, які виникають у процесі навчання аудіювання.

Діяльність кожної людини пов'язана з великою кількістю психологічних чинників. Психологи стверджують, що саме використання аудіоматеріалів у навчальному процесі значно покращує кінцеві результати й значно більше спонукає учнів до комунікативної діяльності. Беручи до уваги зацікавленість учнів засобами масової інформації, які є для них найбільш видовищними та здатними викликати інтерес і підтримувати увагу досить тривалий час, психологічно обґрунтуємо доцільність використання аудіонавчальних посібників. Використовуючи фрагменти звукових записів, педагоги спонукають до дії слухові центри людини, які, у свою чергу, впливають на процес засвоєння та запам'ятовування матеріалу.

Аудіозаписи використовуються ще як засіб гармонізації взаємин, мети, намірів, уявлень, думок усіх учасників навчального процесу. Така гармонізація забезпечує зберігання їхнього емоційного сприйняття навчальної дійсності й реагування на цю дійсність, що забезпечує створення оптимального психологічного клімату для навчання й здобуття найкращих результатів. Цей процес отримав у психології назву «нейролінгвістичне програмування» і був вперше розроблений у 70-х роках ХХ століття американськими дослідниками Р.Бендлером і Дж.Гріндером. Ці вчені психоаналітики дійшли висновку про те, що в основі будь-якого процесу навчання має бути емоційний чинник, який або спонукає учнів до засвоєння знань, або виробляє в них стійкий мотив до протистояння. Роль і місце емоційного чинника як необхідного компонента в процесі навчання відображається у визначенні поняття «цілісне навчання». Основу концепції такого навчання складають дані нейрофізіологічних та нейропсихологічних досліджень проміжної симетрії півкуль головного мозку.

У сучасній школі використання аудіозаписів на уроці англійської мови є не тільки доречними, а й обов'язковими. Робота з такими матеріалами має декілька переваг. А саме, урізно-

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

манітнє види діяльності учнів у процесі навчання іноземній мові, робить урок цікавим для всіх учнів, підвищує рівень мотивації вивчення іноземної мови, дає можливість працювати з автентичними зразками іноземної мови [2; 3].

Зупинимось докладніше на можливостях використання аудіозаписів у процесі навчання іноземної мови.

Останнім часом зарубіжна школа особливо увагу приділяє досягненням у галузі сучасних технологій. Поступово створюються загальнонаціональні розгалужені структури ресурсів інформатики, аудіо- та відеозасобів для навчальних закладів, з використанням яких перед педагогами відкрилися небачені досі перспективи в розв'язанні важливих завдань підвищення ефективності навчального процесу.

Аудіозаписи умовно можна розподілити на художні (запис дитячих радіопередач до уроків іноземної мови) і навчальні, які мають не лише інформацію, але й завдання, питання. Найбільші можливості мають дидактичні звукозаписи, призначені для організації самостійної роботи. Оскільки при складанні навчальних звукозаписів використовуються деякі принципи програмованого навчання (ділення матеріалу на невеликі порції, введення приписів, що вказують учням на характер і послідовність розумових і практичних дій, забезпечення підкріплення), то їх прийнято умовно називати програмованими звукозаписами. Такого виду звукозаписи значною мірою імітують бесіду вчителя з учнями або такі види роботи, як аналіз умов завдання, розбір речень, робота з текстом.

Є два способи подачі текстів для прослуховування:

- перший – коли вчитель подає учням незнайому лексику перед прослуховуванням;
- другий – коли учні прослуховують новий текст без попередньої підготовки.

Обираючи той чи інший спосіб, педагоги повинні враховувати наступні чинники: рівень складності тексту для аудіювання, рівень підготовленості учнів, а також, які завдання варто ставити перед собою, чого хочемо досягти під час прослуховування.

Перший спосіб полегшує роботу учня й призводить до більш пасивного сприйняття матеріалу. Цей спосіб краще застосовувати при низькому рівні розвитку навичок аудіювання (коли прагнемо розвивати саме ці навички), і коли хочемо досягти максимального розуміння тексту учнями. Після прослуховування тексту доречно запропонувати завдання, де б діти змогли виявити свої вміння з аудіювання. Це можуть бути:

- розгорнуті відповіді на запитання за змістом тексту;
- доповнення речень з тексту;
- переказ тексту;
- пояснення значення багатозначного слова в тексті, якщо таке є;
- підбір синонімів до поданих нових слів.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Другий спосіб спрямований на активізацію розуміння мови на основі накопичених знань. Його основною метою є загальне розуміння змісту тексту, без зосередження уваги на окремих незнайомих словах.

Після перевірки розуміння тексту можна здійснити ще одне його прослуховування з метою виділення нових слів, які учні мають сприйняти на слух, записати й пояснити їх значення. Це, звичайно, нелегке завдання, проте цікаве і сприяє інтенсивності сприйняття та розуміння нових слів у контексті однієї теми. Прослуховування заздалегідь підготовлених текстів є дуже важливим на занятті, оскільки це спосіб розвитку навичок сприйняття й розуміння мови на слух.

Але не менш ефективним є використання аудіоматеріалів, що відповідають темі заняття. Наприклад, учням можна запропонувати прослухати запис «Travelling» під час вивчення ними цієї теми. Перевага застосування невеличких записів є очевидною: учні ознайомлені з лексикою з даної теми, і їм не потрібні пояснення викладача, таким чином створюється комфортна психологічна обстановка на занятті, що є найважливішим чинником успішного оволодіння іноземною мовою. Основною умовою є те, що матеріал має бути цікавим, і учні повинні бути обізнані з даної теми, що стимулює їхній інтерес.

У старших класах аудіоматеріали можна використовувати і для розгляду граматики. Зараз доступно дуже багато граматичних тем, записаних як аудіоурок, які пояснюються викладачами-англійцями чи носіями мови. Це також стимулює учнів до уважного прослуховування й урізноманітнює діяльність на уроці. Після пояснення граматичного матеріалу таким чином, тобто через використання аудіоролика, дуже доцільним є організація постановки питань з метою виявлення незрозумілого.

Отже, у реальному спілкуванні доводиться багато слухати, і те, наскільки точно й повно сприймається інформація, визначає подальші дії учасників спілкування. Навчити розуміти звучну мову – одна з найважливіших цілей навчання. На уроці практично неможливо формувати лише одну мовну навичку. Одночасно з роботою з аудіотекстами відпрацьовуються лексичні, граматичні, фонетичні навички. Аудіотексти дають інформацію для обговорення, що, у свою чергу, передбачає подальший розвиток навичок говоріння або письма. У цьому випадку аудіованання є засобом навчання.

Безумовно, необхідно не лише слухати мову вчителя на уроці, але й аудіозаписи носіїв мови під час уроків (intensive listening), а також слухати автентичні тексти (extensive listening).

Учитель англійської мови, готуючись до уроку, має враховувати те, що аудіоматеріал повинен відповідати наступним вимогам:

– відповідність віковим особливостям учнів і їхньому мовному досвіду в рідній та іноземній мовах;

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

- вміст нової цікавої для учнів інформації;
- представлення різних форм мови;
- наявність надлишкових елементів інформації;
- природність представленої ситуації, персонажів і обставин;
- здатність матеріалу викликати у відповідь емоційний відгук;
- бажана наявність виховної цінності.

Таким чином, використання на уроках англійської мови аудіоматеріалів – це досить ефективний та доцільний засіб для розвитку фонематичного слуху учнів. Крім цього, використання CD-дисків у викладанні англійської мови дозволяє відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності учнів, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил.

Література:

1. Гапонова С.В. Деякі особливості текстів для навчання аудіювання учнів старшої школи // Іноземні мови. – 2003. – № 3. – С. 3-10.
2. Гапонова С.В. Навчання розуміння аудіотекстів учнів старших класів середньої школи // Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С. 9-17.
3. Круківська І.А. Використання пісень у процесі навчання аудіювання // Іноземні мови. – 1998. – № 1. – С. 22-23.
4. Лисовець І.П. Інтегроване навчання аудіювання і усного мовлення // Англійська мова і література. – 2004. – № 3. – С. 16- 18.
5. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – С.87.
6. Пруссаков Н.Н. Трудности при обучении аудированию иноязычного звучащего текста // Иностраный язык в школе – 1981. – № 5. – С. 57-62.

Клецко І. Г., Коденець І. В.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ О.Д.КАРП'ЮК ПІД ЧАС РОЗВИТКУ НАВИЧОК ІНШОМОВНОГО ГОВОРІННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті аналізуються різні ситуативно-рольові прийоми навчання іншомовного говоріння старшокласників, використані в підручниках О.Д.Карп'юк.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю використання ефективних ситуативно-рольових прийомів навчання іншомовного говоріння учнів.

У підручниках британських авторів цьому питанню приділяється значна увага й використовується значна кількість прийомів на розвиток навичок іншомовного говоріння.

У нашій країні є велика кількість підручників вітчизняних авторів. Як відомо, одним із найбільш уживаних в Україні є

* © Клецко І. Г., Коденець І. В.